

Jaromír Skřivánek:

Myšlenky

At' každá myšlenka je článek vykováný
kladivem vůle, v kleštích trpělivé síly.
Ve výhni moudrého zkoumání tvarovaný
v jeden řetěz myšlení – k jedinému cíli:
Všechny ty články pevně ve skutky přeměnit.
Svůj hlavní medailon, srdce nikdy nezměnit.
Na šíji pravdy zavěšen pro všechna léta.

Jarmila Plotěná:

Věčnost a čas

„Každý si staví svůj vlastní svět. Stavíme z vnitřku a přitahujeme z vnějšku,“ píše Ralph Waldo Trine (V souzvuku s nekonečnem, přeložil F. Balej, P., 1907 s.). Síla, kterou stavíme a vytváříme svůj svět je **myšlenka**. Tím, jak se myšlenka zušlechťuje a stává se duchovnějš, tj. méně závislá na egoismu a více zaměřená na nadosobní ideál, stává se mocnější a účinnější.

Všechno se nejprve tvoří ve světě příčin, než se ukáže ve hmotě jako **důsledek**. Unitář R. W. Trine píše, že tato skutečnost je pro něj věcí pozitivního vidění, nikoliv teorií nebo fantazií. (s. 2)

Říká: „Vesmírem vládne božský řád. Ve vůli lidské nad ní a pod ní působí bez ustání božská vůle. Dostati se do souzvuku s ní, a tím se všemi vyššími zákony a silami, dostati se do svazku s nimi a působiti ve spojení s nimi, aby ony mohly působiti ve spojení s námi znamená dostati se v řetěz tohoto podivuhodného řádu.“ (V souzvuku s nekonečnem s. 2)

Jsoucno tvoří jednotu, tato poněkud okřídlená věta, pochopíme-li její smysl, přestává být frází a může nám proměnit celý život. S pochopením smyslu této věty už nejsme nikde sami. Nejednáme a nečiníme nic jen za sebe a pro sebe, nejsme už oddělené, odcizené bytosti, hned šťastné z osobního prospěchu, hned zase deprimované z osobního neúspěchu. Tvorstvo tvoří jednotu, toto pochopit a prožívat znamená žít v přátelsky zabydleném světě bytostí a jsoucna s námi spjatých, s námi souvisejících, nás podporujících, nás potřebujících. Náš čas života nejsou pouze nám vyměřené roky, námi úzkostlivě sledované a posuzované jako „kvalitně“ nebo „nekvalitně“ prožité z hlediska našich krátkodobých a nutně jen dočasných cílů. Ze zorného úhlu této „jednoty veškerenstva“ je můj čas také časem mých přátel, lidí, které potkávám, společnosti, ve které žiji. Už nevěnuji svůj čas jen tomu a těm, z nichž mám prospěch, už tolik nepospíchám za svými vysněnými cíly zde na zemi, jak jsem dříve. Ze zorného úhlu této jednoty prožívám.

Ze zorného úhlu této jednoty najednou tuším, jaké jsou systémy připomínající Věčnost. Pod zorným úhlem

sebe a o své a čas je jinak

náboženskými systémy „věčnosti“ oprýskává

nános sobectví a všednosti na, ve své podstatě nádhernému tvoru – jménem člověk a pod veškerou zištností a sobectvím světa se objevuje neúčelové bezčasí – čili Věčnost.

Vrcholkem a velikým darem času je stáří. Nejznámějším archetypem stáří je starý mudrc. V naší společnosti hraje významnou roli už proto, že tato společnost pomocí reklamy a medií – všemi možnými prostředky propaguje lpění na životě, a to bohatém, zdravém, mladém, tudíž „šťastném“. Je tedy na hony vzdálena oné uvolněnosti tak typické pro starého mudrce. Ten poznal, že život je víc než činnost, víc než práce, vědomosti a úspěch. Svou existencí stále zpochybňuje smysl neustálého shonu a spěchu celé současné společnosti. Svým postojem hravého dítěte zpochybňuje přísně účelové, plánovité prožívání času dospělé společnosti a její účelové jednání se všemi atributy vychytralosti. Svým životem v jednotě se vším a se všemi nastavuje zrcadlo přísnému výběru a rozlišování co je a není vhodné z důvodů prospěchu nebo konvence a co nakonec vede k tak častému jevu odcizení jedněch druhým a nakonec i sama sobě. **Přes vrcholek času moudrosti vplývá vědomě do bezčasu.**

Roman Srnec:

Různí lidé na cestě

Potkávám spoustu známých i neznámých lidí na cestě,
v mé mysli plyne otázka, kdo nechce a kdo skutečně jít chce.
Jak poznat ten stav čistoty, kdy přicházejí pravé hodnoty.
Hodnoty z nebe, darem od Boha, tím vstupuje k nám jistota.
Do našich srdcí, myslí, životů. Sláva, zas máme směr, chuť k životu.
Životu věčnému, ne tak docela, neb kotva rozumu z nás stále dělá člověka.
Tvora míř v mysli, víc však v rozumu, to staví hranici našemu postupu.
Postupu k obzoru a po té za obzor, kam zpočátku dohlédne, jen málo který lidský tvor.
Lidský tvor v Boží proměně, proměna tisíci změn.
Zná cestu dobře, stačí směřovat jen za světlem.
Ne světlem lampy, která ničí hmyz, jak reklam záře hmoty, zavírá nás do krabic.
Znát světlo darem od Boha, cesta je otevřena, není jí větší hodnota.
Ta ryzí strana pokory, po cestách jdou andělů zástupy.
Andělé, lidé, bytosti, nechť soulad, mír a naděje, se v našem světě rozhostí.

Bud' dobrý sám k sobě

Když se mi dostala do rukou publikace s názvem Bud' dobrý sám k sobě od Anselma Grüna, významného benediktina – duchovního terapeuta a pastora – poněkud jsem zrozpačitěla nad titulkem, který se mi jevil na první dojem sebestředný. Mé rozpaky se rozplynuly začtením se do textu, kdy odůvodnění názvu jsem pochopila dvojpólovostí duše člověka současného klimatu světa, potácejícího se v rozporech, disharmonii, nejistotě a zoufalství vize budoucnosti. Ten druhý pól lidské duše je rigoróznost – přísný postoj k sobě, v podstatě archaický eneagram hlodající lidské nevědomí?

Na otázku: proč se rodí rigoróznost k sobě, mnohdy sebezničující – odpovídá autor – znalec psychologických škol, křesťanské spirituality monachistů – Otců pouště; vyvozuje tvrdost počínání vůči sobě samému z nešťastně prožívaného mládí bez lásky, kdy

zejména puberta je nesmírně citlivá na přijímání sebe či odmítání. Frustrace mládí podmíněná tvrdou výchovou jedince, jeho ponižováním, předhazováním jeho fyzické a duševní neschopnosti, nepochopením okolí, které ponižuje a zraňuje místo aby jedince respektovalo, šlape bezcitně po jeho touze po uznání.

Enegeamy jako negativní vrypy v podvědomí lidí se snaží autor odhalit – jejich příčinu, původ a léčbu. Proč lidé prožívají komplexy méněcennosti, sebedoceňování, sebeznehodnocení, neprůbojnosti, mnohdy plni pocitu viny (že nejsou kupř. fyzicky tak krásní jako okolí či nadaní jako jejich známí), s výčitkami, že nebyli stvořeni v souladu s krásou stvořené přírody, že jsou vzdáleni obrazu Božímu neb se posuzují z vnějšku, a nikoliv vnitřně. Nemůže se smířit, že genetická příroda ho nezrodila dle jeho měřítek krásy (řecké kalokaghatía – krása těla i duše). Proto se tito jedinci natahují na Prokrustovo lože, snaží se vtěsnat do obrazu, který představuje jejich ideál – leč marně. Autor odhaluje že zde tkví příčina narůstající tvrdosti k sobě, a s ní spojenou podrážděností, hraničící až s agresivitou vůči sobě a okolí.

Autor nalézá příklady v mytologii, kdy jedinec místo podceňování se může i přeceňovat až v pocit titánství – Íkaros, Faethón, Sysifos či Prométheus, který se chtěl zmocnit božského ohně.

Přísnost sama k sobě, místo schopnosti být dobrý sám k sobě, je stínem v podvědomí, jakýmsi zamotaným klubkem, které na první pohled lze stěžít rozmotat, pokud se nemocný jedinec zaměřuje jen na vnějšek a věčně se porovnává s druhými, pozoruje je či cítí, že je pozorován ve svých nedostacích. Tomuto postoji k životu, který se definuje jen zvenčí – předmětně – usiluje autor poskytnout pohled nejen horizontální, leč především vertikální, s úběžníkem k vyšší jsoucnosti – vědomím podílu na božské přirozenosti. Autor odsuzuje jako zkušený psychoterapeut i projevy sebeobětování, ať už v životě osobním či veřejném – neb způsobují vychýlení od vlastní sebeidentity dítka Božího. Zdůvodňuje, že Ježíš nevyžaduje tvrdost k sobě, naopak dobrý vztah k sobě a k bližnímu. Podle křesťanské Bible léčivá metoda spočívá v tom, abychom dopřávali ve svém nitru místo pro božský život. Se zřetelem na duchovní život odsuzuje A. Grün „panasketismus, který je nebezpečný jako panhedonismus (str. 34). Veškeré extrémy jsou škodlivé, protože je třeba žít v rovnováze. Ježíšovo učení nevyžaduje sebeodříkání, askezi – leč sebedpřijímání jako tvora Božího, kdy nižší živelnou přírodu vášní, pudů a smyslů je třeba ovládat, neb jinak Boží světlo nesestoupí do temnot našeho vědomí i podvědomí. Uvádí příklad života křesťanských mystiků, kupř. Hildegardu von Bingen, která držela vášně na oprati jako vozka koně a chodila prý se lvem či hadem (symbolicky) spoutaném na řetězu, čímž živelnou nižší přírodu duše, její energii – transformovala do vyšší duchovní úrovně, světelné – božské. Umrtnující až bojovou askezi odsuzuje i Rudin – významný psycholog a teolog – který upozorňuje na zákonitost potlačování pudovosti, jejíž tendence vyšlehnou zpět jako neustálé nutkavé pokušení, natolik, že se z jedince může stát tělesný a duševní vrak. Bůh nás stvořil pro plnost života, což zjevil v Ježíši Kristu. Kdo chce doopravdy žít, ten musí být ochoten souhlasit s tím, co kříží jeho cestu, souhlasit s utrpením, které může být výzvou k vzestupu na vyšší duchovní stupeň, orientací na vnitřní hodnoty, kdy Bůh obdarovává tzv. „poslední“ dary, aby byli „první“ krásou duše vyzařující světelnou auru, i do harmonických rysů tváře.

Co tedy doporučuje A. Grün jako terapii proti přílišné přísnosti až tvrdosti vůči sobě? - a jak naopak se učit – být dobrý sám k sobě? Spočívá v duchovní cestě, jejíž popis nalézáme v oddílu druhém. Předností autora je, že teoreticky nepopisuje, ale říká - jak na to:

Spolupracovat se stvořitelem zákonem – Bohem, snahou vejít harmonicky do řádu Univerza, vibrovat tóninou světelného stvoření. To znamená, že máme škodlivé pudy, negativní city a myšlenky kontrolovat, bdít nad nimi a zejména vášně předkládat Bohu v prosbě o pomoc – v modlitbě – jejich proměny (transfigurace) ve světlo.

„Je třeba sestoupit do vlastní hlubiny podvědomí, do svého stínu, poznat jeho temné stránky (39) za současné sebeidentifikace jako Božího stvoření, a tvrdost vůči sobě nechat odeznít jako gramofonovou desku.

- Je třeba se smířit sám se sebou se svou náturou (kupř. cholerickou, netrýznit se, dopřávat sobě, i ostatním pohodu).

- Nebýt obětním beránkem (dle Junga archetypický typ), který nakládá všechna břemena na sebe s vědomím, že výkupnou obětí za naše hříchy učinil jednou pro vždy Spasitel – Ježíš Kristus.

Násilí vůči lidem je živočišná agresivita vyvolaná opět komplexy, které se rozpínají jako pára v kotli, hromadí se a musí najít ventil (příčina násilí i vůči sobě).

Co tudíž činit v případě násilnosti?

a/ Naučit se uvolňovat – sportem, štípáním dříví, jízdou na kole.

b/ Trestem se agresí nezabrání, naopak může zesílit. Reagujeme-li vůči sobě jako „dítě v nás“, neoprávněná agresivita vůči sobě ustoupí.

c/ Nebrat na sebe příliš mnoho, neb od přirozenosti jsme slabí odpadnutím od Boha.

d/ Dbát na kvalitu rodinné výchovy, děti vychovávat tak jak potřebují, a nikoliv dle toho, co zasluhují. Každé dítě totiž chce být milováno, být předmětem pochvaly nalézáním jeho vloh a nadání včetně libosti zevnějšku.

e/ Cestu proměny ukazuje Ježíš, který nepřišel rušit zákon – poměr k Bohu, sobě a bližnímu, včetně přírody - leč naplnit ho poselstvím milosrdenství a milosti Boží. „Spiritualita milosrdenství je opačným polem agresivity.“

Léčba spiritualitou

znamená, že komplex v podvědomí se otevírá Bohu, duchovnímu zdroji, který spolupracuje s naší snahou o pokání (orientací na Boží království, na tom, abychom Boží hřivny nezakopávali a nepřehlíželi, spíše je vyhledávali či objevovali jako perly prozařující naši tvrdost v sobě. Ježíš nás vybízí k sebeúctě a svobodě v Duchu: nenechat se strhnout materiálním způsobem života, leč hledat království Boží v sobě i mimo sebe. Být k sobě dobrý znamená vyjít ze sebe, ze svého trápení a hledat pomoc v Hospodinu, zejména při neřešitelnosti situace. Bible nás poučuje, abychom se nepřepínali, ale nesli břemena vzájemně, nenakládali na sebe otrocké jho (Gal. 5, 1).

Zanech pocit sebeospravedlňování, když ti někdo ublíží, neb Kristus již tě ospravedlnil svojí obětí na kříži. Být k sobě dobrý, znamená uvědomit si, že nejsme pod nadvládou litery zákona, nýbrž můžeme žít radostně z Ducha Božího (Řím. 7, 6).

Monastická tradice Otců pouště je ryze spirituální, neb vystupuje nad nižší živočišnou přirozenost, aby shlédla pláň Boží. Askeze Otce Makariose není sebemrškačství, ale zacvičování se do rovnováhy a vnitřního klidu tím, že nedbá na lidskou slávu, nýbrž na slávu Boží. Spirituální terapie je založena na víře v Boha. Autor používá terapii transpersonální psychologii, doporučující smíření se sebou, a sice pomocí dis-identifikace. Co to znamená? Autor vysvětluje (str. 31) podstatu terapie: „Dívám se na svůj hněv, strach, na své chyby, aniž je posuzuji. Pokouším se, abych řekl: Mám zlost, ale já nejsem má zlost, mám závist, ale já nejsem má závist (71), neb je ve mně božská podstata. Po pádu lidstva, žijícího v nevědomí si uvědomuji vykupitelský rozměr v sobě, svou božskou podstatu, stvořenou k obrazu Božímu. Proto je ve mně duchovní prostor (chrám), kam tyto pocity nemají přístup, kde jsem jen Já – vyšší duchovní Já. Činím relativním, co mi dělá potíže, a tak se mohu smířit se vším, co je ještě nedokonalé ve mně – neb nade mnou bdí Nejvyšší moc. „V duchovním božského prostoru ve mně mizí zlost či strach, sebeobviňování, zklamání neb zažívám přítomnost Boží milosti ve vertikální dimenzi. Pak s vášněmi, pudy a smysly nemusím bojovat, neb nemají nade mnou žádnou moc a místo, abych je potlačoval a rozbil si hlavu pokládám je za relativní, zvládnutelné tím, že ve mně má sídlo Duch Boží. Nejsem více otrokem nižšího živočišného já – leč bratrem Ježíše Krista – Spasitele.

V transpersonální psychologii nemají místo výroky, které nás vyvádějí z rovnováhy: Buď dokonalý, namáhej se, udělej to, co já chci, spěchej, znervózňuj se, abys naplnil očekávání a sobeckost druhých.

Křesťanská kultura, která utvářela Evropu až do novověku akcentuje dobrý vztah k sobě samému se zřetelem „... aby ve všem, co je ve mně dobrého – byl oslaven Bůh“ (Regula Benedikti 57, 9). Proto první křesťané bojovali proti bezuzdnosti, nestřídmosti a zhýralosti římské pohanské kultury, usilováním o život rozumný, střídmý, spravedlivý a zbožný.“ (Tit. 2, 12)

Správné pochopení askeze

Askezi vnímáme většinou jako přísnost, tvrdost, odříkání sebe sama. Autor vysvětluje původ slova z řeckého - askein – formování sebe do silného já, včleněného do řádu stvoření. Jinak řečeno jedná se o cvičení nejen tělesné, leč i psychické s orientací na ctnosti lidské, pevnost a odolnost vůči pokušení (nejedná se o vnímání askeze jako sebetrýznění v rámci řecké, stoicko-kynické filozofie). „Mystikové chápou askezi jako cestu k Bohu sebeodevzdaností.“

Dobře se sebou nezachází ani neukázněný, ani přespříliš ukázněný (78). Autor podtrhuje význam míry – zásadu zlatého středu vyrovnanosti, rovnováhy. Silové pole askeze jako napětí polarit v duši lze zmírnit (vyrovnat) představou Boha (nejmohutnější archetyp po mnoho tisíciletí) nejskrytější silové centrum, které formuje život, nejtajnější střed lidské existence (nevědomí), jak žít k obrazu Božímu, ke kterému je člověk stvořen – uvědoměním si prostoru Nad-já.

Jak praktikovat metodu – být dobrý sám k sobě?

Jitro začínat modlitbou (prosbou) o požehnání a večer se odevzdat Bohu – se slovy Buď vůle Tvá. Anselm Grün při probuzení praktikuje vzpomínku na svaté (sv. Terezie, sv.

Antonín...), aby vtiskli duši světlou, svatou podobu, s vírou, že světci ho budou provázet s anděly celý den.

b/ Usmířit se se sebou samým, s lidmi a s Bohem, vyhýbat se srovnávání s druhými, důvěřovat si, že jsem dítě Boží, uvědomit si svou důstojnost ve společenství s Bohem, Ježíšem Kristem.

c/ Velmi podstatná je modlitba vycházející z nitra s prosbou o vkládání pokoje a míru do srdce. Zbožnost nevyžaduje maximální výkony, leč spolupráci s Bohem, vyjít ze sebe ze svého podvědomí – aby Hospodin mě formoval v dobrý chléb a lisoval v dobré víno.

d/ Autor doporučuje návštěvu bohoslužeb (liturgie) vysluhovaných ke chvále a pomoci Boží pro spiritualitu posvátné atmosféry charakterizované slovy sv. Atanáše „Rituály jsou slavnosti, které v nás neustále slaví Zmrtvýchvstalý Kristus, který mě fascinuje, žiji-li v Jeho duchu.

e/ Ten, kdo v tvůrčí práci našel míru, přinese nejvíce plodů, rozhojňujících stvořitelské Boží dílo.

Přijímat se s chybami a pády (hříchy)?

Mnozí chápou toto motto za nevhodné, neboť jsou si vědomi stínů, které v sobě nosí v podobě různých komplexů, s nimiž se nemohou vypořádat, ba dokonce je znervózňují a místo vyrovnání se s nimi bojují proti nim, přičemž od tohoto neuspokojivého vztahu se rodí obdobný vztah k druhým. Proto nelze úplně souhlasit s autorem, když prohlašuje, že se máme smířit se svými chybami, poklesky, „že budeme zase klesat leč na chyby máme i zapomínat, poněvadž Bůh prostřednictvím Ježíše Krista nám odpustil? (95) Místo liberalismu a anarchismu v etice je třeba si uvědomovat provázanost s řádem Univerza, se stvořitelským zákonem, což máme potvrzeno v knihách moudrosti. Správně pochopit pojem milosrdenství vůči sobě lze jedině v souladu s výroky Ježíšovými: „milosrdenství (i k sobě) chci, nikoliv obět“ (Mt 9, 13). Být k sobě dobrý, milosrdný souvisí s hebrejským „rehenim“ = mateřské lůno, nosit sebe jako dítě (v mateřském lůně) tak, aby mé vnitřní chybující dítě dozrálo v mém lůně, a zejména v lůně Božím. Jestliže člověk spolupracuje s Bohem s vědomou ochotou a dobrotou, Pán proměňuje jeho nedokonalé srdce jako kov ve zlato. Jistě, Bůh nemůže být garantem, abych nekles! - ale může mi v neřešitelné situaci pomoci, když o to poprosím v modlitbě. Sv. Vavřinec prohlašuje: „Naší zranitelnosti je blížek Bůh“ (99). Publikace je přínosem tím, že akcentuje i spirituální přístup k léčbě – být dobrý sám k sobě – ve smyslu duchovní transformace, motivované zbožností a vírou. Autor obdobně s E. Franklem, předním znalcem a terapeutem – akcentují terapeutický účín konvergencí (obrácením se) k Bohu, která přináší do vztahu – být dobrý sám k sobě – naději, víru a útěchu v božské léčivé síly. Naopak jsou oba přesvědčeni, že divergencí – odklonem od Boha – prapodstaty Bytí, člověk chřadne, jeho lepší Já se rozpadá neb není živeno energií Ducha, jeho temné podvědomí se mu stává žalářem.

Publikace je doplněna seznamem odborné literatury jako komentářem hlubinné psychologické a duchovní terapie, vycházející z křesťanské tradice Otců pouště (3. stol. po Kristu) ve smyslu – umění přijmout sám sebe – s vizí výzvy apoštola: „Staň se tím, kým tě Bůh stvořil a jakého tě svým vzkříšením obnovil. Prožívej nové možnosti, které ti Kristus daroval – obléci nové lidství.“ (Ef. 24, 34)

Miluše Šubartová

VERŠE Z VÉD

Ó bohové, necht' slyšíme na vlastní uši, co je dobré,
Ó vy svatí, necht' na vlastní oči vidíme, co je dobré,
A chválice vás svými pevnými údy a celým svým tělem,
Naplníme dobu svého žití, jež byla nám zázrakem dána.
At' je s námi požehnání Indrovo, jehož sláva sahá daleko,
I požehnání Púšanovo, toho, jenž zná vše,
Jakož i požehnání Tarkšjovo, kola jehož vozu se nikdy nerozbíjejí,
A necht' též Brhaspati nám požehná!
Ó vládce ohně, dej, at' září země,
At' září rostliny, a nebe at' září,
Přines zář do lidského nitra,
Necht' jsou všechny čtyři konce světa naplněny požehnáním.
Necht' se všemi směry šíří záře všepřonikajícího božství,
Celý tento vesmír je nasycen božskou silou, at' je v pohybu či klidu,
Ó stvořiteli vesmíru, všeobjímající božství, Klaníme se ti v modlitbě.
Bože ohně, Bože vzduchu, Sluneční bože, Bože měsíce,
Ostatní bohové, Vládce Šivo, Sluneční božstva a Bohové větru,
Ochránci světa, Bože planety Jupiter, Bože deště, Bože oceánů,
Vy všichni nám přineste požehnání.
At' v míru zůstává nebe, obloha i zem,
At' v míru setrvávají vody, rostliny a všechny stromy,
At' v míru přebývají bohové, božská síla Brahman a všichni lidé,
At' všude zavládne mír a štěstí! At' vše žije v klidu a míru!
At' máme společné myšlenky,
At' naše činy jsou společné,
At' všechny nás prostoupí dobrá energie,
At' není nenávisti mezi námi,
Óm, mír, mír, mír.

Verše z véd vybral a zarecitoval v sanskrtu indický myslitel Karan Singh na multireligiózním shromáždění 17. října 2000 v rámci čtvrté konference FORUM 2000, Praha, 15. - 18. října 2000.

Bud'te změnou, kterou chcete vidět

Toto poselství Mahátmy Gándhího bylo nosnou myšlenkou Světového mírového summitu Jóga v denním životě konaného v neděli 31. října v Městské hale Vodova v Brně. Akci navštívenou asi 2500 zájemců organizoval International Sri Deep Madhavananda Asram Fellowship – Rakousko, Český svaz Jóga v denním životě – Česká republika a Sdružení přátel Indie – Česká republika.

Velké plakáty i malé letáčky s rozžatou svící v rukou měly nápis: Světový mír ve tvých rukou. Materiál přiložený k pozvánce VIP obsahoval životopis Dharmasamrat Paramhansy Svámího Mádhavánandadžího a Parahansy Svámího Mahéšvaránandy obsahoval kromě jiného i tato závažná slova: cílem světového mírového summitu je inspirovat dialog o světovém míru, vzájemné toleranci, úctě a porozumění mezi národy, náboženstvími a kulturami – posílit vůli žít společně v míru bez národnostních, náboženských a kulturních předsudků – probouzet vědomí vzájemného bratrství a nutnosti ochrany všech živých tvorů – odstraňovat vnitřní zábrany a vzbudit odvahu řešit všechny problémy nenásilnou cestou – posilovat fyzické, mentální, sociální a duchovní zdraví – podporovat a prosazovat základní cíle rozvojových programů OSN.

Program plánovaný od 9:30 do 16 hodin sestával ze zapálení svící mírového summitu a modliteb za mír dle způsobu jednotlivých náboženství – hinduismus – Svámí Mahéšvaránanda (Viedeň), židovství (přesněji World Union of Progressive Judaism) Rabín Awraham Soetendorp (Nizozemí), Patriarcha Církve československé husitské – ThDr. Jan Schwarz, Ctihodný Lama Shenpen Rinpoche (Slovinsko) – buddhismus, Šrí Jasvinder Singh (Hamburg) - Nam Dhari sikhismus, dr. Buneshwar Muni (Indie) – Sanatana Dharma džinismus, Mgr. Zuzana Kolářová (Brno) – Bahá'ismus.

Vážila jsem si v tu slavnostní chvíli, že unitáři žádnou předepsanou formu modliteb ani manter nemají a že mohou vyjádřit, co si doopravdy myslím čemuž předem daná forma někdy brání, jindy nebrání, popřát všem a všemu mír a zároveň – zdánlivě paradoxně vyslovit přání, aby co nejvíce bytostí docházelo zcela vědomě k moudrosti, v níž všechna přání utichnou. Po modlitbě každý zapálil velkou svíci. Osm bílých svící tak vydrželo hořet po celou dobu trvání summitu.

Klasický jihoindický tanec púdža, velmi staré tradice a přesně rituálně daných pravidel, otevíral a uzavíral blok přednášek.

Několik postřehů z bloku přednášek:

Jeho excelence velvyslanec Indické republiky v ČR Šri P. S. Raghavan vzpomněl význam životního díla ministerské předsedkyně Indíry Gándhiové, které jóga pomohla řídit stát.

Poselství presidenta Chorvatska pana Stjepana Mesiče začínalo konstatováním, které slyšíme i v našich unitářských promluvách, že svět čelí nejkomplexnější krizi v dějinách a dále (nám důvěrně známé) že pravda je jen jediná, ať už se k ní blížíme pomocí víry v karmu nebo znalostí newtonových zákonů o akci a reakci. Pytagoras, František z Assisi a jiní byli posmívání, že jsou vegetariány, také např. Nikola Tesla a Mahátma Gándhí... Žádný světec není bez minulosti a žádný hříšník není bez budoucnosti. Nyní nadešla doba, která nás má naučit, že člověk může vystoupit na vyšší stupeň rozvoje (lidství). Síla Gándhího zbraně nenásilí a toto jeho poselství je obsaženo i v Bibli a jiných písmech světových náboženství. Proslov tohoto státníka byl zakončen vyjádřením, naděje, že náboženství už nebude dogmatem, ale láskou k bližnímu a přáním: „Kéž se dočkáme těchto časů.“

Moderátor k tomuto projevu poznamenal, že „tak hovoří prezident, jehož země se zmítala léta v kruté válce a který si (právě proto) uvědomuje sílu nenásilí“.

Prezident Slovinska pan Janez Drnovšek oslovil summit s vyjádřením naděje na mír a vyzvedl význam podobných setkání k uvědomění si jednoty lidstva a jeho vzájemné propojenosti. Konstatoval tragickou skutečnost, že denně umírá na světě hladem 24000 lidí! Nutnost vyvolat změny odrážejí i cíle OSN, jedním z nichž je omezit zlo v podobě hladu. Je ještě mnoho co vykonat v této oblasti, abychom zajistili slušný život mnoha milionům znevýhodněných lidí.

Ocitoval heslo M. Gándhího: Be the Change You Want to See! (Bud'te změnou, kterou chcete vidět!)

V poselství ministra životního prostředí RNDr. Libora Ambrozka zaznělo upozornění na nedostatečný přístup ke vzdělání mnoha lidí. Připomněl, že Nobelovu cenu za mír obdržela žena. Pan Vladimír Ljošenko, premiér Čerkaského kraje na Ukrajině pozdravil ve svém poselství Svámího Mahéšvaránandu s tím, že má podobné principy jako systém Jóga v denním životě a to především princip tolerance a nenásilí, které jsou tolik důležité i pro Ukrajinu. Vyzdvihl klady působení na mládež v systému Jóga v denním životě v Čerkesku.

Následoval videoprogram o životě a cíle Svámího Mádhavánandadžího Maharádži, k uctění jehož památky a výročí „Jeho Mahásamádhi“ (odchodu z tohoto světa do vyšších dimenzí při plném zachování bdělosti vědomí, jak by asi chápali unitáři obeznámení s jógou). Při shlédnutí filmu se mi jasně vybavila podoba tohoto nevšedního Učitele duchovního života, tak jak jsem se s ním setkala na jedné přednášce v Brně. Přijel Svámí Mahéšvaránanda, tak jak často Brno navštěvoval, tehdy ovšem byla u nás i tato zářivá bytost. Dlouho po tomto setkání mi zosobňovala představu dávných indických řešitelů civilizací nezkažených. Na okraj jen malou poznámku, že kdyby film natáčeli u nás v Evropě, byl by možná komorněji laděný (při zachování obsahu a poselství filmu. K zemi Bhárat však zřejmě oslavnost až kosmická náleží.

Z dlouhého zajímavého bloku přednášek alespoň několik zastavení:

Rabín Awraham Soetendorp z Nizozemí zdůraznil **soucit**, který mu umožnil přežít a dožít se až dnešních dnů – soucit celosvětové lidské rodiny, který jediný dává **naději**. Věřím v soucit a v uskutečnění Cílů tisíciletí velké lidské rodiny, věřím a doufám, že lidstvo vstoupilo na cestu naděje a že do roku 2015 budou uskutečněny mnohé globální cíle, jedním z nichž je přístup ke vzdělání 2 milionům lidí na Zemi. Vzpomněl světoznámého spisovatele Franze Kafky a jeho podobenství o skále: „Člověk stojí u skály a má žízeň. Ale Bůh nám dal zrak, abychom viděli vodu za tou skálou. Spojme proto síly, abychom viděli pramen za tou skálou negramotnosti, bídy, násilí a zoufalství, napijme se z té vody společně.“

Hejtman Jihomoravského kraje ing. Stanislav Juránek označil Jihomoravský kraj jako místo setkávání kultur a náboženství. Orlice stříbrná a zlatá ve znaku kraje připomíná spolužití česky a německy mluvícího obyvatelstva. Znak s orlicemi hroznem a pruhy symbolizuje smíření a prosperitu pramenící ze spolupráce. Mohyla míru v kraji připomíná bitvu u Slavkova. Do Mohyly se stále přidávají kosti zahynulých v bitvě tří císařů.

Připomínám část nápisu na secesní stavbě Mohyly míru dobře viditelné od nás ze Šlapanic: „Ne mečem, ale pluhem...“

Dopolední blok uzavřel iniciátor světového mírového summitu Jeho Svatost Mahámandaléšvar Paramhans Svámí Mahešvaránanda poděkováním panu hejtmanovi za

slova o smíření a vyjadřuje naději, že se přání vyplní. Nazývá sikhy, buddhisty, židy, křesťany a jiné příslušníky různých náboženství bratry, neboť universální principy neví o žádném Bohu pro jediné náboženství. Nejstarší princip vědy těla, duše a Ducha říká, že Jedno je ve všem a všechno je v Jednom, to je **jóga**.

Jóga není jen fyzické cvičení, není to žádné dogma, je to sjednocení všech složek – princip, který činí rovnováhu těla, duše a Ducha, řeči, pohybu, paměti – to je jóga – harmonie osobního vědomí s kosmickým vědomím. **Mír začíná v našem vlastním srdci. Mír v srdci tvoří mír světa.**

Ve skutečnosti vidíme jakým směrem se vše ubírá: „Až pokácíš poslední strom a zemře poslední ryba, pak si, človče, uvědomíš, že se dolarů nenajíš.“

Ježíš řekl: „Nezabiješ“, Mahátma Gándhí řekl: „Nebudete bojovat zbraněmi.“ Jestli je někdo křesťan a nosí zbraň, není vlastně křesťan. Korán píše: „Když zabiješ jednoho člověka, je to jako kdybys zabil celé lidstvo.“ Můj Bůh, váš Bůh, jejich Bůh je jediný. Budoucnost má jenom multikulturnost, kde se nikdo nediskriminuje. Každá země má problémy s jinými kulturami (které v ní žijí), naším úkolem je naučit se rozumět a chápat jiné národy a kultury.

Budte změnou, kterou chcete vidět. Je však těžké změnit sám sebe (ale to je **jóga**).

Jarmila Plotěná

Libor Ambrozek:

Jak jsme na tom s klimatem?

Výročí je příležitost k zamyšlení – ať už jde o událost čistě privátní či navýsost veřejnou. Připomenu jen kulatých patnáct let, které uběhly od pádu totalitního komunistického režimu.

V rozsáhlých novinových komentářích na toto téma se totiž, podle mého názoru, málo mluví o tom, že k zásadním příznakům a současně i příčinám rozkladu tehdejší vlády jedné strany patřil také katastrofální stav životního prostředí a veřejné protesty proti neschopnosti vlády zajistit svým občanům dýchatelný vzduch. Naděje vyvolané změnou režimu se z velké části podařilo naplnit a hrozivé zpoždění za našimi západními sousedy zásadně snížit. Je dobré si připomenout tuto nepochybně dobrou zprávu – teď už se nám dýchá mnohem lépe.

Zároveň si ale musíme přiznat, že stále ještě dýcháme výrazně horší vzduch než lidé žijící na západ od našich hranic. Při výrobě – zejména v energetice a průmyslu – totiž spotřebováváme zbytečně mnoho energie i surovin, více znečišťujeme i plýtváme. Naše produkty se díky tomu hůře prodávají a ještě si ničíme životní prostředí. Zplodiny z automobilové dopravy dokonce stále narůstají a po počátečním velkém propadu rostou také emise oxidu uhličitého, které se významně podílejí na postupujících globálních klimatických změnách. Závažnost tohoto zásadního světového problému uznaly i příslušné vědecké instituce USA, politické vedení této velmoci ale odvalu ke konkrétním krokům směřujícím k řešení zatím nenašlo. Hlavním hybatelem nezbytných změn v politice i ekonomice tedy zůstává Evropská unie, jíž jsme se letos stali součástí. K řešení v rámci Kjótského protokolu se kromě mnoha dalších zemí předalo také donedávna váhající Rusko.

V minulém příspěvku jsem uváděl nástroje, kterými se česká vláda v programovém prohlášení zavázala přispět k omezení českého podílu na vytváření globálních klimatických změn. Debata o prvním z nich – tzv. obchodování s emisními limity – se v závěru poněkud zdramatizovala.

Všechny národní plány na přidělení povolenek podnikům v jednotlivých členských státech schvaluje Evropská komise. Od české vlády ovšem obdržela dokument, který je jen velmi obtížně hájitelný. Především proto, že neplní jeden z klíčových cílů – tedy motivovat podniky ke zvyšování efektivity a snižování produkce emisí. Pokud by Evropská komise usoudila, že navržená výše povolenek neodpovídá odhadům rozvoje jednotlivých sektorů české ekonomiky a podniky by v podobě nadměrného množství povolenek obdržely nepovolenou finanční dotaci, uloží nám plánované množství povolenek snížit. V případě několika zemí – jako například sousedního Slovenska – už tak učinila. Jak to dopadne s českým návrhem, se dozvíme během několika týdnů.

Poslanecká sněmovna již schválila také zákon upravující technické podmínky obchodování s emisemi. Chvíli se ale zdálo, že zde k debatě o klimatických změnách není právě správné „klima“. Někteří poslanci totiž navrhli, aby se naše země stala evropskou kuriozitou – všechny plány na snižování emisí mělo napříště připravovat výhradně ministerstvo průmyslu a obchodu. Cílem obchodování s povolenkami by prý – podle těchto poslanců – měla být spíše pomoc českým podnikům mimořádnými finančními dotacemi než zavádění efektivnějších technologií a zlepšení životního prostředí. A pomoc podnikům přeci patří pod křídla hospodářského resortu. Po bouřlivé debatě se jim návrh naštěstí nepodařilo prosadit.

Další úspěšný dílčí krok se povedl při prosazování druhého klíčového nástroje k ochraně klimatu. Výbor pro životní prostředí podpořil návrh zákona na podporu obnovitelných zdrojů energie.

Od klimatu planetárního si nyní dovoluji přejít ke klimatu společenskému. Zdaleka nejsem sám, koho znepokojuje klesající účast občanů ve svobodných volbách. Za občanská a politická práva jsme před patnácti lety přece demonstrovali především. Považuji za významné, že se pražští studenti rozhodli připomenout tento smutný paradox zopakováním pochodu, který kdysi bezprostředně odstartoval známý běh událostí.

Rozhodně si nemyslím – a organizátoři opakovaného pochodu nejspíš také ne – že lidé své uvažování radikálně změní a kupříkladu při příštích senátních volbách jich k urnám přijde dvojnásobek. Přesto podobné osvěžování paměti má určitě velký význam. Jedním z dalších léků na volební apatii pak může být kandidatura výrazných osobností, které dokáží občany oslovit a k volbám je přivést. Tak, jak se to povedlo třeba Karlu Schwarzenbergovi. Prestiž občany nízko hodnocených institucí, jako je Senát, může zvýšit také členství lidí spojených s konkrétním tématem. Za přínos lze určitě považovat příchod Jaromíra Štětiny (lidská práva), Bedřicha Moldana (životní prostředí) či Ludmily Müllerové (rodinná politika).

Především lidé, kteří pracují v oblasti ochrany přírody a životního prostředí, dobře vědí, jaké nebezpečí představuje nezájem lidí o věci veřejné. Přesto se domnívám, že nízká účast v centrálních volbách musí nutně znamenat také nezájem lidí o jejich okolí. Příklad referenda o umístění brněnského nádraží, myslím, hovoří za vše. Značná účast občanů v referendu – byť nakonec nepřekročila neúměrně vysokou hranici padesáti procent – nevyvolala žádná nákladná kampaň, ale právě zájem lidí o své okolí posilovaný aktivitami

místních občanských sdružení. Někteří politici tvrdí, že podílet se na rozhodování má být občanům povoleno výhradně při volbách, protože cokoliv jiného je „nelegitimní“. Právě nízká volební účast a zároveň vysoká účast v místním referendu je usvědčuje z hlubokého omylu. Za nelegitimní musíme považovat naopak snahy o vyloučení občanů z rozhodování. Pokud by takové pokusy uspěly, společenské klima v naší zemi by se rychle přiblížilo marasmu, který tu vládl před více než patnácti lety. V tuhle chvíli se ale můžeme těšit uvedeným demokratickým svobodám a využívat jich. Čím víc, tím lépe – demokracie přece sílí svým používáním. A navíc právě tohle je asi hlavní cesta ke zlepšení klimatu – toho společenského i toho planetárního.

MÝTY MÝTY MÝTY MÝTY

I. 1. Úvod – bohatství mýtů

Mýtus není jakékoliv staré vyprávění, předané ústní tradicí a později zachycené písmem, ale je to duchovní zkušenost oděná slovy a ztvárněná v příběh. Je tedy vyjádřením mimosmyslového zážitku pomocí děje, zážitku Skutečnosti pomocí symbolu. Symbol zde zastupuje jinak nevyjádřitelné a srozumitelně sděluje jinak nesrozumitelné, překládá do pojmů rozumu nadrozumové a do slov bezeslovné.

Toto platí především o mýtech vyspělých civilizací a o tzv. „velkých mýtech“ - to znamená o kosmologických – vysvětlujících vznik světa, uspořádání vesmíru, vznik a vývoj země a její zalidnění, poslání člověka na zemi, vztah člověka k Bohu, takových, které pojednávají o životě a smrti a zobrazují vznik mnohosti z Jednoty, původ duality apod. Naproti tomu existují mýty, které vysvětlují vznik nějakého zvyku, místního obyčeje nebo obřadu, jiné jsou v tom kterém jazyce slovními hříčkami a poeticky objasňují význam nějakého slova nebo gramatický jev – taková vyprávění právě tak jako vnější náboženství, určená svými obřady a neúplným naznačením Pravdy davům, nemají vždy esoterní jádro.

Starověké světové mytologie jsou tak bohaté na symboly všeho druhu, že dodnes vlastně neexistuje glosář, který by je všechny zachytil. Vypracování takového seznamu by bylo velice obtížné a mnohdy by právě takový přístup zkruslil mnohotvárnou mytologickou látku. (Vypadalo by to asi tak, jako kdyby někdo školometsky sepsal symboly v Rimbaudově poezii a podle takového seznamu by chtěl psát básně.) Každý básník, každý národ, každý člověk má vlastní svérázný systém symbolů – a přece v mnohém jsou podobné. Vzniká tak síť vztahů a propletenců, typický pro nepřeborný zásobník lidského podvědomí. Ať začneme odkudkoli vždy na nás čeká překvapivě velké bohatství. Je vůbec možné si učinit nějakou představu o tom, jak lidé starověku se na svoji mytologii dívali, co si mysleli o hrdinech svých bájí a zda věřili všemu, co jejich mýty vyprávějí? Jak tomu bylo u primitivnějších národů a jak u vyspělých civilizací, jak tomu bylo v průběhu dějin? Bližší nám bude zřejmě pohled na mytologii u vyspělého národa a to ještě z hlediska jedinců, (těch jeho členů), kteří nepatřili k jeho nejnižším vrstvám. Podívejme se tedy nejprve do Egypta a to na nejstarší jeho mytologické představy (ze 3. tisíciletí př. n. l.) o vzniku oblohy a země. (Jednotlivé symboly si srovnáme s bájeslovím jiných národů.)

II. 1. Kosmologické mýty

II. 2. Vznik oblohy, uspořádání země; symboly: nebeská kráva, křídla, podpěry země, Oko, oceán, dívka Nút, střecha, člun...

Snad nejstarší staroegyptský mytologický příběh o vzniku oblohy lze shrnout asi takto: Když Bůh Ré, král lidstva i bohů již velmi zestárl, dověděl se, že lidé proti němu připravují spiknutí. Svolal tedy radu bohů, v níž byli bohové Šow, Géb, Nún a ženská božstva Tefnut, Nút a Réovo Oko. Na radu bohů vyslal Ré své Oko v podobě bohyně Hathór (s kraví hlavou), aby lidstvo zničila. Hathór začala dílo zkázy, Ré však se smiloval nad lidmi a část lidstva, které nestačila Hathór zabít ušetřil tak, že dal na pole vylít červené pivo. Hathór se opila a již nerozeznala krev od piva a část lidstva byla ušetřena. Ré však byl stále nespokojený, že má na zemi zůstat s lidmi pohromadě. Nún – nejstarší z bohů, jehož jméno znamená „praoceán“, mu poradil, aby usedl na hřbet krávy Nút – když přišel úsvit Nút s Reem na hřbetě se stala oblohou. Nohy krávy podpírá milion božstev a osm hlavních strážců – božstev zvaných „heh“, stojících na čtyřech světových stranách.

Příběh končí formulí, jež se má recitovat před obrazem krávy při narození dítěte, aby bylo chráněno před jakýmkoliv neštěstím. První část příběhu představuje kombinaci starších mytologických představ: bůh Ré, jako hlavní nejvyšší božstvo, je totožný s prapůvodním bohem Atumem. (Odpor lidstva proti Atumovi je doložen z let kolem r. 2100 př. n. l.) Pokud jde o poněkud tajuplnou představu Oka nejvyššího boha, je totožné s kobrou Uraeus, s bohyní Hathór a rovněž s jinými božstvy. Oko Atumovo je doloženo jako Atumův posel v době kolem roku 2000 př. n. l. v „Textech rakví“. Laskavá bohyně Hathór, jež je zpravidla zobrazována s kraví hlavou nebo vtělena do krávy, je tu uváděna jako krvežíznivé Oko. Má tedy dva aspekty – jako dobrá a laskavá a naproti tomu jako zlá a nelítostná – dva protikladné aspekty mají ostatně božstva i jiných národů (např. Šiva, Párvátí, Kálí, Durga..., Jupiter, Zeus – Milosrdný-Hromovládny, Nesoucí zbroj... Feretrius – nositel zbroje padlého nepřítele, zvané spolia opima, jež mu byla obětována na Kapitolu – Maximus Optimus.

Druhá část příběhu je s první spojena společným motivem rozhněvaného boha Réa nad lidstvem. Vystupuje tu představa oblohy jako nebeské krávy. Obraz tohoto symbolu se zachoval vyryt do kamenných stěn několika královských hrobek z let 1350 – 1100 př. n. l. Obrazy na stěnách hrobek nezachycují celý mytologický příběh a ani příběh samotný se s obrazem do všech podrobností neshoduje. Tak jak jsou obrazy vyryty, skládají se s několika nesourodých prvků, právě tak jako je tomu u předcházejícího příběhu o Hathór. Samotný obraz představuje stojící krávu, jejíž břicho je zdobeno pásem hvězd, podél nich putují dva čluny, na jednom z nich je muž, jehož hlavu zdobí sluneční kotouč, každou nohu krávy podpírají vždy dvě postavy; hieroglyfy nad hlavou krávy znamenají slovo „heh“ což znamená buď miliony nebo božstva „heh“ a hieroglyfy před čelem krávy znamenají slovo krása. Mytologie starého světa sestává povětšinou z vyprávění o bozích a herojích: o jejich zrození a smrti, láskách a nenávisti, záštích, vítězstvích a porážkách, činech tvůrčích i destruktivních. Nemálo starých mýtů je kosmologických, to je – všímá si stvoření a uspořádání vesmíru, stvoření člověka a vzniku civilizace. Přes jisté základní podobnosti témat se staré mytologie velice liší ve výběru jednotlivých motivů a zápletek, v zacházení s nimi v souladu s historií a kulturou, s charakterem a temperamentem lidu, který je vytvořil.

Ti, kdož se v moderní době zabývají studiem mytologie, se nijak neshodují ve svých názorech na podstatu, rozsah a význam starověkých mýtů. Někteří se na ně dívají jako na

triviální, pověrečné pohádky malého intelektuálního a duchovního přínosu – dětinské výtvoři nedisciplinované představivosti a rozmarné fantazie.

Odlišný názor mají badatelé, kteří věří, že mýty starověku představují jeden z nejhlubších kořenů lidského ducha, výkonů, inspirovaných nadaných a nezkažených myslí, otevřených a schopných vnímat bezprostřední pravdu, která je modernímu člověku vzdálená – protože má jen mrtvé definice a logiku bez duše. Někteří psychologové vidí ve starověkých mýtech uchování motivů prapůvodního typu, jež prozrazují a osvětlují kolektivní podvědomí člověka. Na druhé straně někteří lingvisté tvrdí, že mýtus je „choroba jazyka“, že je výsledkem marných snah vyjádřit nevyjádřitelné a dát do slov to, co je nezachytitelné. (Str. 7 – 8)

„Mytologická představa“, zvláště u vyspělých civilizací jako např. v Egyptě, podle některých současných a také nejvýznamnějších badatelů (Rudolf Anthes), je představa, jejímž prostřednictvím se člověk snažil učinit si v lidských termínech srozumitelné to, co patří do „božského“ světa. Pojem „božský svět“ v sobě zahrnuje cokoli, co není možno vysvětlit přímo, lidským uvažováním a poznat smyslovým vnímáním. Při žádném jevu není možno „božské“ zachytit jinak než symbolem, neboť se vymyká poznání pomocí smyslů - „Boha nikdo nikdy neviděl“... Symbol je projevem lidského snažení učinit prvek „božského“ světa srozumitelným v lidských výrazech, tj. v termínech jazyka, rozumové logiky a smyslovém vnímání. (Str. 20)

II. 3. Ráz egyptské mytologie

Kacířství v Egyptě bylo nepředstavitelné. V důsledku toho se nesnášenlivost a náboženský fanatismus nevyskytují před obdobími, jež se stala v určité míře úpadkovými. Podle současných vědomostí se teprve kolem roku 1370 př. n. l. král Achnaton snažil egyptské náboženství vymanit z mytologie zavedením kultu Jediného boha Slunce. Nedálo se tak bez nenávisti a pronásledování. Dobrá myšlenka se prosazovala násilím: Vždyť protichůdné tendence jsou tolik časté v dějinách. Zde násilí a náboženská nevraživost, pronásledování dávných kultů a na druhé straně vznik překrásných literárních děl, jako např. tento Achnatonův sluneční hymnus:

**Ty dáváš vzniknout Nilu v podzemí
a přivádíš jej k lidem, abys je živilo,
neboť i je jsi stvořilo, ó Slunce!**

**Jsi pánem všech zemí, až do únavy jim sloužíš,
jsi pánem všech zemí, jež zaléváš svým svitem, ó Slunce.**

**Staráš se i o cizí země, stvořilo jsi pro ně
Nil v nebi, aby k nim sestupoval v podobě dešťů v horách
a zavlažoval jejich pole, ó Slunce!**

Jak vznešené jsou tvé úmysly, Pane Věčnosti!

(Podle překladu Alexeje Pludka v závěru románu „Faraonův písáček“.)

Ze složitého období Achnatonových monoteistických reforem pocházejí následující citáty: Jsou právě tak rozporné jako doba, v níž byly napsány:

„Vyvracet lež je těžší než hájit pravdu.“

„Přízeň krále znamená vyšší úřad a vyšší úřad znamená honosnější dům. Více služebnictva a více zlata. Další pocty a chvály davu. Nejlepší jídla, voňavky a skvělý oděv. Život bez starosti a skvostnou hrobku na městském západě. A radost z moci nad lidmi.“

„Pouhý zájem o blaho země sotva kdo povyšuje nad osobní prospěch.“

„Lidé se řítí do zkázy svým jazykem, střež se připravit si zkázu! Mluvě, nečiň výroků nerozvážných.“

„Opakuješ-li zmatené řeči, které vyšly z tvých úst, sjednáváš si nepřátele.“

„V této době už bylo jen nemnoho lidí, kteří pokládali za důležité ovládat umění, které nic nevynáší, kromě uspokojení, že člověk ví, proč žije na zemi.“

„Každý slyší něco jiného a poněkud jinak.“

„Mír mečem je nesmysl a rouhání, výsměch pravdě a plivnutí do očí ctnosti.“

„Jinak to na zemi nejde: Buďto si nepopudíme nikoho svou neurčitostí nebo si uchováme přízeň čestných lidí projevovým názorem.“

„Měkké tělo je znamením měkké duše a měkká duše je ochotna sloužit komukoliv, kdo jí dovolí nosit měkké tělo.“

Nejvyšší pravdu znají ti, kdo mohou podle ní vysvětlovat malé pravdy.

„Čím vyšší nauka je pěstována, tím je větší pořádek, tím lidé mohou být šťastnější.“

„Každý člověk potřebuje jiného rádce, jiného boha, jiný obraz svého štěstí, podle své přirozenosti, podle svých sklonů.“

„Pravda je všude, kde je potlačena touha po moci a po blahobytu na úkor jiných.“

„Lidé se potřebují bát trestu za zlé činy, i velikosti toho, kdo vzbuzuje zároveň hrůzu svou mocí.“

„Pravdu může poznat jedině ten, kdo je osvobozen od strachu.“

„Měj stále na paměti svůj stav, ať je stísněný nebo povznesený, i když není vskutku dobrý, jdi mu vstříc a dojdeš cíle své cesty.“

„Nikdo z lidí neříká všechno, každý jenom kus pravdy a obvykle takový, který se mu hodí, i když jinému škodí.“

„Nikdy se člověk nezamýšlí nad sebou tak důkladně jako tehdy, je-li postižen neštěstím.“

„Nikdy se nic moudrého nezrodilo z neklidu.“

„Být poddán blízkému sousedovi je vždycky těžší než závislost na vzdáleném pánu.“

„Člověku není dáno mnoho let na této zemi a z těch, která jsou mu dána, kolik jich umí správně prožít?“

„Nechť si každý vyznává cokoliv, nepřekáží-li tím komukoliv jinému vyznávat to, co zase vyhovuje jemu.“

„Když se bohové sváří, umírají lidé.“

„Malá přání nepotřebují vyšší pravdu. Jenom nejvyšší přání moudrého člověka potřebuje jediné, věčné a neproměnné beze jména a bez podoby, jež v sobě neobsahuje naprosto nic z lidských tužeb.“

„Pravda musí být vyslovena, i kdybychom měli za ni trpět. Je život člověka, který zatajil pravdu, tolik cenný, že má být zachován?“

„Život je méně než pravda, život je totéž co pravda, život je projevem pravdy.“

„Vesmír je jediný ve všech svých podobách a každá z nich je jeho součástí.“

„Je zde a nikdy se od nás nevzdaluje. Dopouští však, abychom o Něm nevěděli, neboť i utrpení je cestou k osvobození. Nechává nás prožívat zdánlivé křivdy a bezpráví, které jsou výsledkem těchže křivd a bezpráví, kterých se my sami dopouštíme na jiných lidech.“

„Hluboko v nás je pravda a ta se dá ošdit jen málokdy a nikdy na trvalo.“

„Chci-li, aby zvítězila pravda, nesmím pravdu vidět jen sám u sebe.“

„Uskutečňuje-li král svou nauku o Slunci, cožpak mám právo žádat smrt všech těchto lidí jedině proto, že neuctívají téhož boha, jakého uctívám já?“

„Osvobození je znalost toho, co nepomíjí.“

B. Merhaut

Maimonides a J. A. Komenský

V době, kdy si člověk uvědomuje nebezpečí separace od globálního pohledu na život naší planety nelze ignorovat výzvu hlubinné ekologie jako souvztažnosti mikrokosmu s mikrokosmem Univerza. Aby život naší planety Země nebyl vydán všanc slepé nahodilosti osudu vynořují se nutně archetypy hledání a záchrany v moudrostech starověku. Jakýsi druh duchovní galvanizace jako zušlechťování světa pomocí odvěkých osvědčených pravd a ctností duchovních mistrů, jejichž souznějící tátvy se projektují do ohniska času.

Z posttalmudické historie judaismu vystupuje významná osobnost židovské kultury rabi Moses ben Maimon – Maimonides. Narozený v Cordobě ve Španělsku 1135 měl integrující vliv na judaismus jako filozof, náboženský myslitel a lékař svým esoterickým kódem vloženým do Mishnah Torah – komentáře k Toře. Působil významně i jako pedagog, neboť učil své žáky racionálnímu přístupu k životu integrujícímu tvůrčí duchovní prostor s uplatněním imaginace, exaktní fantazie a intuice jako vyššího transpersonálního já. Po pádu Cordoby opouští s rodinou Španělsko, aby v Egyptě provozoval lékařskou praxi. Jeho postřeh vlivu duševních a duchovních energií na tělesné zdraví člověka, poznání a aplikace jejich regulace mu vynesl titul královského osobního lékaře.

Maimonides rozčlenil medicínu do tří oblastí: preventivní, kurativní a rekonvalescenční, přičemž akcentoval prevenci jako vědomý mentální přístup ke zdraví či nemoci. Zdůrazňoval odbornou diagnostiku před léčbou ohroženou nezodpovědným odhadem šarlatánů. Jeho filozofické hledisko vycházející z interpretace svatých písem Sefer Jecira – knihy stvoření a utváření a knihy Sefer Zohar – knihy jasu – bylo podkladem jeho léčitelské praxe jak souvztažnosti prosvětleného člověka, jehož jiskry Boží o ozdravné síly přicházející shůry jako světlo Boží moudrosti a zdraví. Podstatou jeho filozofie kurativní je akcent biblických ctností jako předpoklad návratu ztraceného a rozpolceného člověka do harmonické jednoty s Univerzem. Akcentuje svobodu vůle zakódované v Toře jako svobodné volby dobra či zla, požehnání či odplaty. Jeho pojetí osvíceného rozumu světlem Boží moudrosti – Chochmach – rezonuje s pohledem významných současných přírodovědců a psychoanalytiků (J. Campbell, K. Wilber, R. Dass, Ch. Tart, F. Vaughan, S. Grof), kteří akcentují holotropní vědomí jako integrovanost ratia s transpersonální inspirativně tvůrčí oblastí ducha, jako symbiózu mystiky s vědou. Toto pojetí se zcela odklání od machiavellistického pojetí světa, které spolu s vystupňovaným materialistickým světonázorem, oko za oko a zub za zub dusí zdravé výhonky demokratického a humanistického myšlení a cítění i v našich dějinách. Jistá souvislost Maimonidesa s

Pansofií Komenského je zřejmá, neb historicky je doloženo, že tento velký rabín měl významný vliv na pražskou vzdělanost ve středověku. Jeho akcentace vnitřního prožitku, jako vědomí démantového, souzní s Komenského učením o hlubině bezpečnosti. Shodný etický náboj obou má společného jmenovatele: celý vesmír včetně naší planety se pohybuje nikoliv z naší vůle, jen člověk se stále hašteří, kolik že stojí miska čočovice, místo aby pozvedl hlavu o kousek výš a pohlédl nahoru. Člověk má podle Maimonidesa na vybranou: buď být spravedlivým jako Mojžíš, nebo být hříšníkem jako byl Jerobom – bláznivý, krutý, skoupý a marnotratný. V traktátu Silná ruka zobrazuje Maimonides existenci Boží následovně: „Stvořitel nepředurčuje člověku bude-li dobrý či zlý. Hříšník však působí sám sobě škodu.“ Proto by měl člověk poznat své hříchy jako zápory, lkát nad nimi s vědomím způsobené újmy na duši, jejíž božská jiskra je zablokovaná temnotou nižší přirozenosti... Máme však svobodnou vůli opustit svou špatnost v každém okamžiku a začít znovu.

Filozofie Maimonidova je zcela inspirovaná Torou, jak svědčí citace Deuteronomia 30, 15. Hle, předložil jsem ti dnes život a dobro, smrt a zlo... Kéž by tvé srdce bylo takové, aby se mi otvíralo a dodržovalo zákon univerza po všechny dny... A na otázku, proč přicházejí proroci na zem říká: Kdyby nebe vedlo člověka automaticky k poznání dobrého, k zakódování dobrých vlastností od narození, pak by nebyla potřebná směrovka Boží a cesta světla návratu do duchovní domoviny člověku dezorientovanému, zoufale bloudícímu odpadnutím a zavržením stromu poznání dobrého. O aktuálnosti jeho životního názoru není pochyb pro dnešní dobu, když říká: bez vzdělání není dorozumění, není spolužití, bez spolužití není státu, není řádného života...

Maimonides jako filozof a lékař zdůrazňuje vliv mentálních a emocionálních pochodů na zdraví tělesné prostřednictvím psychických a energetických center situovaných v eterickém obalu. Tím lze vysvětlit podíl pozitivního myšlení a citění (ctností) na prosvětlování neboť ovlivňují funkci nervových pletení a hormonálních uzlů, s nimiž jsou sdruženy. Jako regenerativní složku zdůrazňuje radost z víry a lásky k Hospodinu – simcha – stupňovanou až po zanícený jásot – gil a tím i odstranění strachu i ze sféry podvědomí – ejma. Tím definoval obor prevence jako obor sebeléčby člověka prostřednictvím duševně mentální hygieny. Uplatnil i ekologický zřetel v přírodní léčbě přicházejí do styku se středozemní florou. Ve své stravě rozlišoval ekologickou hodnotu majoránky rostoucí v horách na rozdíl od majoránky pěstěné v údolích.

Z jeho receptáře uvedeme několik rad směřujících k vyváženosti funkcí tělesných pro souhru s funkcemi duševními a duchovními:

1/ Před jídlem jezte hojnost ovoce nikoliv po jídle, čímž podpoříte lehkost zažívání.

2/ Fenykl, celer a asparagus léčí slabost a nemoc, pro vysoký obsah železa.

3/ Zelí, cibule a česnek nejsou vhodné v počasí horkém a mají se jíst pouze v ročním období chladnějším.

4/ Kdo trpí zácpou nechť smočí kousek chleba v olivovém oleji, což má blahodárny vliv na peristaltiku střev.

Ze sefardské moudrosti, k níž náleží i učení rabína M. ben Maimona a kultivované duchovnosti Západu se vynořuje kyvadlo dějinných změn, jehož pohyb je stimulován jejich magicko nadčasovým impulsem transformace archetypu nevědomí na světlo vědomí jako poznání a porozumění vztahu Univerza a mikrosvěta nejen rozumem, ale i citem.

Jungovo „kolektivní nevědomí“ není jen nevědomé

Vyznavač zenu spisovatel Alan Watts napsal o své návštěvě u C. G. Junga: „Po několika dnech (v Zurichu) jsem se vydal do Jungova domova v Küsnachtu. Setkal jsem se se starým mistrem v jeho letní chatě u jezera, kde jsme asi dvě hodiny rozmlouvali o všem možném – od sanskrtských termínů pro nevědomí až po páření labutí. Shledal jsem, že Jung je větší, intuitivnější a hlubší osobnost s velkým smyslem pro humor, než jsem očekával. Vyptával se, jak vycházím s personálem (jungova) institutu, a pak se jal pečlivě vysvětlovat, že on sám **jungián není**, protože on sám neupřednostňuje žádnou zvláštní psychoterapeutickou soustavu, (tedy ani analytickou psychologii). Prostě se řídí svou intuicí a zapisuje své objekty a postřehy, tak jak vyvstávají. Své koncepce nikdy nepokládá za víc než heuristické pracovní nástroje.

Když se rozmluva zaměřila na jeho zájem o orientální filozofii, rozhovořil se o svých potížích, že tam ani v hinduistické ani buddhistické filozofii nenašel paralely pro své pojetí nevědomí (das Unbewusstes). Navrhl jsem, že nejbližší by mohl být mahájánový termín *álajavidžnána* (angl. Store-consciousness), česky zásobárna či sklad vědomí, což podobně jako Jungovo „kolektivní nevědomí“, bylo supraindividuálního původu těch archetypických tvarů či koncepcí, jichž používáme k výkladu rozvrstvení vesmíru (kosmu).

Upozornil jsem ho, že (největší autorita na mahájánový buddhismus) Suzuki někdy používá termín „nevědomí“ ve zcela odlišném smyslu (než jungiáni), k překladu japonského termínu **mušin** (ne-mysl), který je tak vzdálen nevědomí. Právě naopak, jedná se uvědomování si vědomí **un-self**, česky **ne-já** či výstižněji **nad-já**.

Jung byl tak dychtivý a této interpretaci tak otevřený, že jsem měl troufalost se mu svěřit, že jeho samotný termín „**the unconscious**“ „**nevědomí**“ pokládám za nešťastný. Ponořil jsem se do linguistického problému užívání podstatných jmen pro probíhající procesy a sloves jako činitelů podnětů. Domnívám se, že chybuje, když považuje **ego**, za střed či ohnisko vědomí. I když Jung na své terminologii ani na gramatické soustavě podstatné jméno – sloveso neulpívá. I tak by mohl připustit, že vědomí je funkcí nevědomí, takže název **nevědomí** je neopodstatněný. Potíž je spíše v tom, že světlo vědomí nemůže osvětlovat svůj vlastní zdroj: je to proces probíhající na způsob skanningu, kdy tenký paprsek světla, lze zaostřit jen na malý úsek časový. Jak bychom si mohli z paměti vybavit jevy, které bychom nikdy nezpozorovali, pokud by tzv. nevědomí nebylo nějakým způsobem vědomo sebe jako odděleného jevu mimo pátrající paprsek? Projevil o to intenzivní zájem, neboť tato (má) interpretace, jak se zdálo, nejméně odpovídala jeho nedávnému zážitku kosmického vědomí, překračujícího ego (a empirické vědomí), tak jak se o tom zmiňuje v závěru pozdního díla „Vzpomínky, sny a úvahy“.

Když o tomto setkání se starým mistrem přemýšlím, pokouším se především vybavit si, **co mi tehdy Jung říkal**, protože na mne udělal mocný dojem. Jeho vstřícnost, inteligence a smysl pro humor byly imponující. Ale ať se rozpomínám sebe víc, otázky kladl spíše on, což bylo u tak vynikajícího psychoterapeuta přirozené.

Alan Watts: *In My Own Way* (Mou vlastní cestou), New York 1973, Vintage Books, str. 391 – 94. Přeložila E. Merhautová.

Tato glosa navazuje na mé recenze Jungova díla a stať R. Havránka „Archetypy dobra a zla“. Má význam pro všechny příznivce, díla C. G. Junga, neboť vydává objektivní svědectví o značném posunu Jungova myšlení k finesám mahájánové kosmoginie, která je o tolik propracovanější, že pro ni odpovídající termíny v češtině nemáme. Viz „Jungovo osobní a nadosobní nevědomí“, v díle: Vladimír Hoppe: Přirozené a duchovní základy světa a života, Praha 1925, s. 461 – 63.

Boris Merhaut